

BOEKEN & FILMS — DIPLOMATIE EN BUITENLANDSE ZAKEN

HANDLEIDING VOOR DE KLOKKENLUIDER

29 OCT 2019 - 13:40

← TERUG NAAR ARCHIEF

Author(s):

Marinus de Ruiter

Voelt u zich geroepen om staatsgeheimen te lekken naar de pers? Doet u dit dan bij een zo neutraal mogelijk nieuwsmedium; zo voorkomt u verdenking van linkse of rechtse stemmingmakerij. En mocht u vervolgens aangeklaagd worden, laat u dan nooit overhalen om een schikking te treffen, maar houd voet bij stuk; u vertegenwoordigt immers het publieke belang. Het zijn maar een paar gouden tips die op te maken zijn uit *Official Secrets*, een klokkenluidersfilm met een bijzondere vorm: een speelfilm die als een documentaire bovenop de feiten zit en die knipoogt naar het rechtbankgenre.

Voor de verandering draait het hier nu eens niet om een Amerikaanse, maar om een Britse klokkenluider: Katharine Gun, in 2003 nog werkzaam als vertaler voor van de inlichtingendienst GCHQ (Government Communications Headquarters). In januari van dat jaar ontving zij de interne memo dat Amerikaanse geheime diensten samenwerking zochten met de Britten om diverse VN-kantoren af te luisteren, tegen alle verdragen in, met als doel twijfelende lidstaten te manipuleren om de invasie in Irak te steunen.

Zoals velen met haar was Katharine Gun er niet van overtuigd dat er massavernietigingswapens operationeel waren in Irak. Ze zag dus een gewapend conflict ontstaan dat niet alleen ongerechtvaardigd was, maar in feite ook te weinig draagvlak had. In het geheim sluisde ze de memo door naar *The Observer*, om ‘een oorlog te voorkomen en duizenden levens te redden’. Maar toen de krant de memo publiceerde en de massale anti-oorlogsprotesten op gang kwamen werden haar collega’s onder druk gezet en besloot Gun om naar buiten te treden als klokkenluider.

Official Secrets is geen karakterstudie, eerder een studie naar karakter, en geen heldenfilm, maar een film over heldhaftigheid

Official Secrets is alleen al de moeite waard omdat de casus Katharine Gun opnieuw onder de aandacht gebracht wordt, ruim tien jaar na haar boek *The Spy Who Tried to Stop a War*. Met een bekende actrice als Keira Knightley in de hoofdrol werd de film ook nog eens aantrekkelijk gemaakt voor een groot en internationaal publiek. Dat het bovendien een goede film is geworden, is mede te danken aan Knightley. Heel overtuigend, vaak alleen met haar gezicht, drukt zij de tegenstrijdige emoties uit van een vrouw die enerzijds tot wanhoop gedreven wordt door haar tegenstanders en anderzijds blijft vasthouden aan haar opvatting van rechtvaardigheid.

Toch speelt uiteindelijk niet Knightley de belangrijkste rol in *Official Secrets*, maar het recht zelf, en niet zoals dat in het wetboek opgetekend staat. Katharine Gun verdedigt een fundamenteel recht, zoals ze onder woorden brengt in haar verhoor, naar aanleiding van de vraag: ‘Werk je voor de Britse regering?’ ‘Niet echt’, antwoordt ze. ‘Ik werk voor het Britse volk. Regeringen veranderen. Ik verzamel inlichtingen zodat de regering het volk kan beschermen, niet zodat de Britse regering het volk kan voorliegen.’

Actrice Keira Knightley drukt overtuigend de tegenstrijdige emoties uit van een vrouw die enerzijds tot wanhoop gedreven wordt door haar tegenstanders en anderzijds blijft vasthouden aan haar opvatting van rechtvaardigheid. © 2019 WW Entertainment

Achteraf weten we dat Katharine Gun de oorlog niet heeft kunnen voorkomen. Daarvoor werd ze te lang en teveel tegengewerkt: een jaar van vervolging en ‘state bullying’, staatspesterij, met als toppunt een dreigende uitzetting van haar Koerdische partner. En de rechtszaak bleef maar uitgesteld worden. Gun moest verdedigen waarom ze de Official Secrets Act, de onder Margaret Thatcher ingevoerde wet van strikte geheimhouding, bewust had overtreden: om het onrechtmatig verlies van levens te voorkomen. Als Knightley in de film uiteindelijk de steile trap richting beklagenbank beklimt, als een soort ladder naar het schavot, voelen we dan ook dat er meer op het spel staat dan een gevangenisstraf alleen. Hier offert iemand zich daadwerkelijk op voor een hoger doel.

Official Secrets is spannend, maar geen nagelbijter volgens de klassieke Hollywoodformules; zo komen belangrijke figuren als advocaat Ben Emmerson (Ralph Fiennes) relatief laat in beeld en vindt nog later pas een ontmoeting plaats tussen Gun en haar belangrijkste bondgenoot, journalist Martin Bright (Matt Smith). Als in een documentaire wordt elk nieuw personage netjes geïntroduceerd door middel van tekstregels met naam en functie. Regisseur Gavin Hood, bekend van het Oscarwinnende Zuid-Afrikaanse misdaaddrama *Tsotsi* en de drone-thriller *Eye in the Sky*, maakt de vorm ondergeschikt aan de vertelling en de personages ondergeschikt aan de boodschap. En dat is allerminst een bezwaar.

In *Official Secrets* draait het om de *zaak* Katharine Gun, niet om haar persoonlijke leven. Het is geen karakterstudie, eerder een studie naar karakter, en geen heldenfilm, maar een film over heldhaftigheid. Doorslaggevend is de vraag die vandaag de dag urgenter lijkt dan ooit: hoe houd je je hoofd boven water als klokkenluider?

Official Secrets draait nu in de filmtheaters in 25 Nederlandse steden.

AUTEURS

Marinus de Ruiter

Cultuurcriticus

1 REACTIES

JM Eustatia

wo, 10/30/2019 - 22:11

Klokkenluiders lopen tegen muren op.

Ook de media die geacht mogen worden de poortwachters van de democratie te zijn, kiezen in dit soort gevallen veelal voor zelfcensuur en gaan daarmee een stille bondgenootschap aan met de deep state. Er is niets veranderd. Er is nauwelijks kritiek op het feit dat het Midden Oosten door het tot op de dag van vandaag durende optreden van de VS, uiteen aan het vallen is in enkele losse staatsverbanden zonder een duidelijke toekomst. Een land als Syrië mag van de VS niet over zijn eigen olievelden beschikken. Niemand die daar iets over durft te zeggen.

UW NAAM

SUBJECT

REACTIE *

☐ Ik ben geen robot

reCAPTCHA
Privacy - Voorwaarden

Opslaan

NIEUWSBRIEF

Blijf op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de wereldpolitiek.

Uw e-mailadres

AANMELDEN

